

עת"א 568/01/15 - היועץ המשפטי לממשלה נגד אסתר אלון, ועדת שחרורים מחוז מרכז

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 568-01-15 היועץ המשפטי לממשלה נ' אלון ואח'

לפני:	כב' השופט אברהם טל - נשיא - אב"ד
	כב' השופטת זהבה בוסתן
	כב' השופט ד"ר שמואל בורנשטיין
העותר	היועץ המשפטי לממשלה
נגד	
המשיבים	1. אסתר אלון
	2. ועדת שחרורים מחוז מרכז

פסק דין

המשיבה 1 (להלן: "המשיבה") מרצה 17 שנות מאסר בגין הרשעתה בעבירות של קשירת קשר לפשע, גניבה בידי עובד של 254,199,000 ₪ מהבנק למסחר בע"מ, שבו עבדה בתקופה הרלוונטית; זיוף בנסיבות מחמירות וקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות נושא ת"פ 40182/02 (בימ"ש מחוזי ת"א-יפו).

המשיבה החלה לרצות את מאסרה ביום 25.4.02, ומועד 2/3 ממאסרה (ללא ניכוי מנהלי) חלף ביום 24.8.13.

ביום 28/12/14 החליטה המשיבה 2 (להלן: "הוועדה"), לאחר דיון חוזר, לשחרר את המשיבה על תנאי בתנאים המפורטים בתוכנית רש"א, מעצר בית לילי, איסור יצירת קשר עם כל גורם שקשור לעבירות שביצעה, לרבות אחיה עופר מקסימוב, ובתנאים נוספים המפורטים בעמ' 16 להחלטה.

החלטה זו היא נושא העתירה שבפנינו.

ההליכים הקודמים

1. ביום 13.3.13 דנה הוועדה לראשונה בבקשתה של המשיבה לשחרור על תנאי. ביום 6.5.13 דחתה הוועדה את בקשתה ובהחלטתה קבעה:

"הדרך בה הוצגה האסירה כקורבן הנסיבות וכמי שגנבה את הכספים אך ורק כדי להציל את אחיה, נסתרה באופן ברור בדבריה בפני הוועדה בישיבת יום 13.3.13. וכך אומרת האסירה..."

"... יכולתי בכל רגע ורגע לפעול אחרת וזה ברור לי כמעט מהיום הראשון בו נעצרתי".

ובהמשך:

"סיפור הקורבן" בגינו זכתה האסירה לאהדה, הן מצד גורמי הטיפול והן בציבור - ספק אם יש לו על מה שיסמוך - בעיקר לגבי החלק הארי של הכסף - אשר לדבריה נגנב בחצי השנה האחרונה".

בסוגיית נתיבי הכספים קבעה הוועדה כי:

"מדבריה כי העבירה כספים גם כאשר חשדה שאין באמת איום וכן בקביעת בית המשפט כי מימנה גם הימורים עתידיים, יש משום הודאה כי הכספים ובמיוחד חלקם הארי בסוף התקופה הועברו בשל מניעים אחרים שעיקרם לוט בערפל. על אחת כמה וכמה כאשר לאותם כספים שמלכתחילה הודתה כי הועברו לאחרים, או לקחה לעצמה".

וכן:

"עדיין נשארים סכומים גבוהים ביותר שנגנבו והמניע לגניבתם לא באמת הובהר לרשויות החוק".

לסיכום סוגיית המסוכנות קבעה הוועדה כי:

"בשל כל הנימוקים שהעלינו לעיל ובייחוד החשש שמא עדיין אין בפנינו תמונה שלמה ומלאה של כל אשר נעשה בכספים ושל המניעים הנסתרים שהביאו למעשי עבירה כה קשים וחמורים, ניתן לומר כי עדיין לא אוינה מסוכנותה של האסירה".

2. על החלטת הוועדה עתרה המשיבה לביהמ"ש לעניינים מנהליים במחוז המרכז-לוד (עת"א 30039-05-13). ביום 21.7.13, לאחר הדיון ובטרם מתן פסק דין, הגישה המשיבה בקשה למחיקת העתירה.

החלטת הוועדה נושא העתירה

1. במבוא להחלטה מצינת הוועדה שהמשיבה הייתה המעורבת העיקרית, יחד עם אחיה, במעילה החמורה ביותר בתולדות מדינת ישראל, שגרמה נזק קשה למוניטין של מערכת הבנקאות הישראלית בעולם ונזק חמור הרבה יותר לחברה, בכך שסכומים כה גבוהים של כסף עברו לגורמים מפוקפקים ולראשי ארגוני פשיעה וגרמו להתפתחותם.

2. הוועדה חזרה וקבעה פעם נוספת שספק אם יש להצגתה של המשיבה כ"קורבן" של התנהלות אחיה, בגין כך זכתה לאהדה מגורמי הטיפול ומהציבור, על מה לסמוך. גם לאחר דברי המשיבה ולאחר עיון במידע החסוי ובחוות הדעת הפסיכו דיאגנוסטית, עדיין חלק משמעותי מנסיבות העבירות והמניע לביצוען לא ברור וקשה לא לחשוב שיש קווים פסיכופאטיים באישיותה.

מאידך, בעצם לקיחת האחריות ע"י המשיבה ובאי הטלת האחריות על האחרים, ההליך שעברה המשיבה בשנה וחצי האחרונות, יש נימוק שתומך בשחרורה.

3. הוועדה קבעה כי התנהגותה של המשיבה במהלך מאסרה הייתה כמעט ללא דופי, דו"חות גורמי הטיפול ומפקדת הכלא חיוביים, ובדו"ח האבחון הפסיכולוגי שעברה אין כל נימוק לחובתה.

4. הוועדה קבעה שבשל נסיבות ביצוע העבירות שביצעה המשיבה והנזק החמור שגרמה בכך שהכספים שגנבה עברו לארגוני פשיעה, יש מקום להפעיל את סעיף 10א לחוק שחרור על תנאי ממאסר, תשס"א-2001 (להלן: "**החוק**"), שעומד בפני עצמו, אך קבעה כי אין חשש לפגיעה באמון הציבור אם המשיבה תשחרר שכן "עוונה לא רב יותר מעונשה".

5. בפרק הדין וההכרעה קבעה הוועדה שהחלטתה נושא העתירה לא נקייה מספקות לאור הסכנה לציבור שיש בהעברת כספים לארגוני פשיעה ולאור זאת שהמשיבה לא עזרה להבהיר את נתיבי הכספים, למרות שעשתה הכל לשם כך, אך התנהגותה ברוב תקופת מאסרה הייתה חיובית, היא הייתה בשיקום פרטי ועברה הליך פנימי או תחילתו.

הוועדה לא התעלמה מהדברים שכתבו לקוחות הבנק למסחר, קורבנות מעשי המשיבה, שמתנגדים לשחרורה, אך לאור עמדת גורמי הטיפול והדו"חות החיוביים של רש"א, לא מצאה נימוק של ממש לא לשחרר את המשיבה עכשיו אלא להמתין, כפי טענת העותר, עד שלכל הפחות תסיים לרצות מחצית השליש האחרון למאסרה.

נימוקי העתירה

1. הוועדה לא נתנה משקל ראוי לחומרתם יוצאת הדופן של מעשי המשיבה, לנסיבות ביצוע העבירות,

שנמשכו 5 שנים, במהלכן רוקנה המשיבה את חשבונותיהם של לקוחות הבנק. שחרורה המוקדם של המשיבה יפגע באופן חמור באמון הציבור במערכות המשפט, אכיפת החוק ובהרתעת הרבים.

2. הוועדה לא נתנה משקל ראוי לסכום המעילה, לנזק העצום שנגרם לקופת המדינה ולמוניטין של מערכת הבנקאות שלה, לסבל שנגרם לנפגעי העבירות, שחלקם לא פוצו עד היום, ולתוצאות המעילה, שגרמו למימון והעצמה של ארגוני הפשיעה.

3. הוועדה לא נתנה משקל ראוי לתחכום וליכולות המניפולציה הגבוהות של המשיבה, שמטילים ספק בכנות תהליך השיקום שעברה, ושגתה כשהחליטה על שחרורה למרות שלא חל בעניינה שינוי נסיבות משמעותי.

4. האיזון שערכה הוועדה בין הנתונים השונים שעמדו לנגד עיניה וקביעתה שהמשיבה תשחרר ברישיון ממרבית תקופת השליש, תוך העדפת האינטרס האישי שלה על פני האינטרס הציבורי, פוגעת באופן חמור באמון הציבור.

5. במהלך הדיון בפנינו טענה ב"כ העותר שעפ"י מסמך מהמרכז לגביית קנסות לא ניתן יהיה לגבות את הקנס של 5 מיליון ₪ שהושת על המשיבה בהיותה פושטת רגל, עובדה שהמשיבה לא סיפרה לוועדה.

לטענת ב"כ העותר, המשיבה החלה לשלם 250 ₪ לחודש רק לקראת הדיון בוועדה ומדובר בסכום אפסי יחסית לגובה הקנס, ועד למועד הדיון שלמה 2,500 ₪ בלבד.

לטענתה, המשיבה לא שכנעה את הוועדה ששחרורה לא יסכן את הציבור, שכן גם הוועדה הטילה ספק בכך, ולכן המשיבה לא הרימה את הנטל שמוטל עליה לפי סעיפים 3 ו-9 לחוק, גם אם עברה שיקום פרטני.

לטענת ב"כ העותר, הוועדה היא נאמן של הציבור ושוקלת במסגרת סעיף 10א לחוק שיקולי מוסר. העונש של 17 שנות מאסר משקף את חומרת מעשי המשיבה ועליה לרצות לפחות מחצית מהשליש האחרון עד שתשחרר.

באשר לדיון החוזר, טוענת ב"כ העותר שיו"ר הוועדה (ולא הוועדה כולה) החליט על קיומו בחוסר סמכות ולא הייתה כל סיבה לקיימו, שכן אין שינוי בין מצבה של המשיבה עובר לדיון בוועדה לעומת מצבה לפני הדיון הקודם, שבו נדחתה בקשתה.

תגובת ב"כ המשיבה

1. המשיבה לא ידעה בזמן ביצוע העבירות את השלכותיהן.

הוועדה לא התעלמה מהשלכות אלה וקבעה שהמשיבה עשתה הכל כדי לסייע בגילוי נתיבי הכספים. אין בקיום המידעים החסויים כדי למנוע את שחרור המשיבה.

2. לא ניתן להתייחס לקנס כשיקול כנגד שחרורה של המשיבה, שכן, על פי פסק הדין, הוא אמור להשתלם לאחר שחרורה ממאסר. הבנק למסחר ביקש להכריז על המשיבה כפושטת רגל והקנס לא נכלל בהליך פשיטת הרגל.

3. הוועדה צדקה כאשר החליטה על קיום דיון חוזר בבקשת המשיבה לשחרור על סמך החלטתה הקודמת ועל סמך שינוי הנסיבות שחל לגבי המשיבה.

4. הוועדה התייחסה לחומרת מעשיה של המשיבה, לנסיבות ביצועם, לנזקים שגרמו ולסבלם של הקורבנות, אך הסתמכה על ממצאי האבחון הפסיכו דיאגנוסטי שנערך למשיבה, לפי בקשת העותר, לפיהם אין למשיבה דפוסים עברייניים ולא ניתן ללמוד ממצאיו על מסוכנותה של המשיבה.

5. הוועדה צדקה בקביעתה ששחרור המשיבה כעת לא יפגע באמון הציבור שכן אין בסיס חוקי וענייני לקביעה שלא ניתן לשחרר את המשיבה לפני שתסיים לרצות מחצית מתקופת השליש האחרון למאסרה, שהיא קביעה שרירותית.

6. במהלך הדיון בפנינו טענו ב"כ המשיבה שהמשיבה עברה במשך שנה טיפול ייעודי לעברייני מרמה והיא תשולב בטיפול כזה בפיקוח רש"א לאחר שחרורה.

יש לזקוף לזכות המשיבה את העובדה שהחלה בתשלום הקנס לפני שחרורה,

לאחר שהחלה לעבוד במהלך מאסרה, דבר שמעיד על חרטה ונטילת אחריות.

גם ד"ר אפשטיין, שערך את האבחון הפסיכולוגי, קבע שהמשיבה עברה תהליך משמעותי, ולאחר שחרורה היא תעבוד בבית דפוס שבו היא עובדת היום ולא בבנק.

מדו"ח האבחון עולה שלא נשקפת מהמשיבה מסוכנות לביצוע עבירות מרמה, היא עברה טיפול משמעותי במהלך מאסרה, יש לה מודעות לקשיים שעומדים בפניה ויש לה מוטיבציה לקבל טיפול גם לאחר שחרורה.

ב"כ המשיבה טוענות שסמכות ביהמ"ש להתערב בהחלטות הוועדה מצומצמת ואין בספקות שהטילה הוועדה

כדי להצדיק התערבות בהחלטתה, שהיא סבירה ומוצדקת. לטענתך, הוועדה צדקה כאשר קבעה שהיחס בין חומרת מעשי המשיבה לעונשה הוא הולם ולכן יש לשחררה גם בהתחשב בסעיף 10א לחוק.

7. בעדכון תגובת המשיבה כתבה ב"כ המשיבה שלפי דו"ח רש"א המשיבה תשתתף בקבוצת עברייני מרמה שתיפתח ברש"א בחודש פברואר 2015, ובכך יוצר רצף טיפולי עם הדרך הטיפולית שבה החלה כבר בתחילת מאסרה.

דיון והכרעה

1. בפתח הדיון מן הראוי לחזור על מושכלות ראשונים בכל הנוגע לבקשת אסיר לשחרור מוקדם לפיהן אין לאסיר זכות קנויה לשחרור מוקדם ועליו הנטל להוכיח לוועדת השחרורים ששחרורו המוקדם לא יסכן את הציבור וכי הוא ראוי לשחרור (ראה פסה"ד של כב' השופט שוהם ברע"ב 5663/12 פלוני נ' היועמ"ש וועדת השחרורים, פורסם בנבו, 21/8/12, סעיף 13 לפסה"ד, והפסיקה המצוטטת שם).

2. כך הם פני הדברים במיוחד לגבי המשיבה לאור חומרת מעשיה נושא מאסרה, הנזקים העצומים שגרמה לכלכלת המדינה ולאמון שנתנו אזרחיה במוסדות הבנקאיים, אף מעבר לבנק למסחר שבו עבדה ובכספיו מעלה, ולאור הנזק הרב שגרמה ללקוחות הבנק, אשר לא פוצו בגין הנזקים הכספיים והנפשיים שנגרמו להם כתוצאה ממעשי המשיבה ושבמכתב שכתבו לוועדה התנגדו לשחרורה המוקדם (ראה נספח לו' לעתירה).

חלק מהנזקים שגרמה המשיבה באו לביטוי בסעיף 23 לפסק דינו של כב' השופט א.א. לוי ז"ל בע"פ 7075/03 אסתר אלון נ' מדינת ישראל כדלקמן:

"מעשי המעילה שביצעה אתי הם מהחמורים - אם לא החמורים ביותר - שהגיעו לפתחן של הערכאות. במשך תקופה ארוכה רוקנה אתי את חשבונותיהם של לקוחות רבים, תוך כדי שהיא פועלת בחשבונותיהם ללא רשות, ומנצלת לשם כך את המעמד הבכיר והאמון לו זכתה בבנק. סכומי הגניבה האסטרונומיים הוצאו למטרות בלתי חוקיות של מימון הימורים וכיסוי חובות בשוק האפור. בסופו של דבר הובילו המעשים לקריסתו של בנק בישראל; הם הותירו משפחות שלמות, של לקוחות הבנק, בחרדה קשה אודות עתידם, לאחר שגילו לתדהמתם כי כל חסכוניהם אבדו; הם הותירו את עובדי הבנק ללא מקור פרנסה, ולא יהיה זה מופרך להניח כי חלקם יתקשו למצוא מקום עבודה חלופי".

3. לנזקים העצומים שגרמה המשיבה במעשיה יש להוסיף את העובדה שכספי הבנק למסחר, נושא הרשעתה, שימשו למימון פעולותיהם של ארגוני פשיעה בארץ ובארה"ב כמתואר במסמכים שצורפו כנספחים ה'-י' לעתירה ובמידעים החסויים שהוצגו בפני הוועדה ובפנינו.

4. איננו זוקפים לחובת המשיבה ששילמה רק סכום זעום מתוך הקנס בסכום של 5 מיליון ₪ שהוטל עליה שכן מועד תשלומה נקבע לאחר שחרורה ממאסר. כך גם איננו זוקפים לחובתה את העובדה שלא גילתה לוועדה דבר הכרזתה כפושטת רגל. עם זאת, איננו יכולים לזקוף לזכותה את תחילת תשלום הקנס, לא רק בשל כך שמדובר בסכום זניח בהתחשב בגובה הקנס, אלא גם - לאור העיתוי בו בחרה להתחיל לשלם את הקנס, דהיינו סמוך לדיון בוועדה שהחלטתה היא נושא העתירה.

יתר על כן, אף אם יש לקבל טענתה כי רובם ככולם של סכומי המעילה העצומים הועברו על ידה לגורמים אחרים ולא שימשו לצרכיה, הרי שבוודאי אין האמור חל על הסכום של 70,000 ₪ מתוך סכומים אלה, סכום אותו גנבה כשגמלה בלבה ההחלטה להסגיר עצמה למשטרה, ושימש להגנתה המשפטית, כאשר אפילו סכום זה המשיבה לא טרחה להחזיר.

5. כל האמור לעיל, כאשר הוא מצטרף לדברי הוועדה, שאנו מצטרפים אליהם בהסכמה, לפיהם חלק משמעותי מנסיבות ביצוע העבירות, המניע לביצוען, וזאת גם בעת שהמשיבה חשדה שהמצג שהציג בפניה אחיה, לפיו הוא נתון לאיומים וסחיטה, אינו מצג אמת, איננו ברור, למרות ההליכים הטיפוליים שעברה המשיבה במהלך מאסרה, כמתואר בחוות דעת גורמי הטיפול ובדו"ח האבחון הפסיכולוגי, הופכים את החלטת הוועדה לסוטה ממתחם הסבירות במידה המצדיקה התערבות ערכאה שיפוטית (ראה סעיפים 28-32 להחלטת הוועדה).

6. לכל אלה יש להוסיף את דברי הוועדה בסעיפים 34 ו-38 להחלטתה לפיהם מהתנהגות המשיבה עולים קווים פסיכופטיים ותחכום בביצוע העבירות, כאשר משך זמן ביצוען ויכולתה לנהל במקביל אורח חיים נורמטיבי, מגבירים את החשש מפני התנהגותה לאחר שחרורה. משמעות דברים אלה היא שהמשיבה לא הוכיחה, חרף לקיחת האחריות וההליכים הטיפוליים שעברה במהלך מאסרה, לרבות באגף השיקום הפרטני ובקבוצה הטיפולית לעברייני מרמה, כי שחרורה המוקדם לא יסכן את הציבור ורכושו, גם אם לא תעבוד בבנק אלא בבית דפוס, כפי עבודתה היום.

7. אף אנו, כמו הוועדה, איננו מתעלמים מדו"ח מנהלת הכלא ומהעדכונים לדו"ח העו"ס ולתוכנית רש"א שהוצגו בפני הוועדה ובפנינו (ראה נספחים כח'-כט' לעתירה) ובמיוחד מדו"ח האבחון הפסיכולוגי שערך למשיבה ד"ר אפשטיין (ראה נספח ל' לעתירה). ד"ר אפשטיין אמנם לא גילה אצל המשיבה דפוסים עברייניים או צרכים אישיותיים שנוגעים להתנהגויות של הונאה ומניפולציה וקבע שיש לה מוטיבציה גבוהה להמשך הטיפול ומודעות לקשיים שעלולים לפקוד אותה לאחר שחרורה.

עם זאת ד"ר אפשטיין קבע שממצאי האבחון אינם שונים ממצאי האבחון שערך למשיבה בשנת 2003, עלו אצלה קשיים אישיותיים בבחינת יכולתה לעבד ולווסת רגשות שליליים, בצד נטייתה לפיצול בתפיסה העצמית

ולמרות ההליכים הטיפולים שעברה היא רק מתחילה לגלות מודעות, גם אם חלקית, לקשייה ולדפוס אישיותה.

8. יש בכל האמור לעיל, אף מבלי להתייחס לטענות העותר בכל הקשור לשימוש שעשתה הוועדה בסעיף 10א לחוק, כדי להצדיק את עמדת העותר לפיה לא הוכחה המשיבה בפני הוועדה שהיא ראויה לשחרור וכי לא תסכן את הציבור לאחר שחרורה, גם אם תעמוד בתנאי תוכנית רש"א ובתנאים האחרים שנקבעו לשחרורה.

הספק שעמד בבסיס החלטת הוועדה היה צריך להביא אותה להחלטה כי ראוי לדחות את הבקשה, שכן המשמעות היא שהמשיבה לא הוכחה, חרף חלוף הזמן מההחלטה הקודמת שדחתה את בקשתה ולמרות השתתפותה בהליכים טיפוליים, שהיא ראויה לשחרור.

9. מאחר ואיננו נדרשים לשימוש שעשתה הוועדה בסעיף 10א, איננו מתייחסים גם לטענת ב"כ העותר לפיה בנסיבות שבהן חל אותו סעיף, אין בשום מקרה מקום לשחרר את האסיר בטרם חלפה לכל הפחות מחצית מתקופת השליש.

עם זאת, אנו רואים לנכון לציין כי תוכנית רש"א משתרעת על פני שנתיים בלבד, וגם אם היא מהווה בכל הקשור לטיפול בעברייני מרמה המשך להליך שעברה המשיבה במהלך מאסרה, הרי מדובר בתקופה קצרה מידי, כאשר משך תקופת הרישיון הוא 4 שנים ושלושה חודשים (ללא ניכוי מנהלי) ושלוש שנים ו-10 חודשים (בניכוי מנהלי) במהלכן, למעט שנתיים, תהיה המשיבה ללא פיקוח רש"א. מן האמור עולה כי אף אם לא נקבל את גישת העותר בדבר אופן יישומו של סעיף 10א לחוק, הרי שגם לאור משך תקופת תוכנית רש"א עולה כי החלטת הוועדה על שחרורה המוקדם של המשיבה חורגת ממתחם הסבירות.

10. לאור כל האמור לעיל, אנו מקבלים את העתירה ומבטלים את החלטת הוועדה מיום 28/12/14 שהחליטה על שחרור המשיבה על תנאי.

ניתן היום, י"ד שבט תשע"ה, 03 פברואר 2015, במעמד ב"כ הצדדים והמשיבה 1.